

Dansk Skoleforening
for Sydslesvig e.V.

VEJLEDNING FOR FAGET IDRÆT

INDHOLD

Vejledning for faget idræt	3
Fagets identitet og rolle	3
Idrætsfagets dimensioner	3
Idrætsfagets perspektiver	4
Læringsmål	4
Taksonomiske niveauer	5
Fagteamets overordnede plan	6
Vejledende forslag til fagteamets overordnede plan – fleksibel indskoling til 6. klasse	7
Vejledende forslag til fagteamets overordnede plan – 7.-10. årgang.....	8
Årsplan – skabelon	9
Plan for undervisningsforløb med udgangspunkt i læringsmål – eksempel afsæt og svæv (indskolingen) ..	11
Plan for undervisningsforløb med udgangspunkt i læringsmål – eksempel kidsvolley (3.-4. klasse)	13
Plan for undervisningsforløb med udgangspunkt i læringsmål – eksempel dans (4.-6. klasse)	14
Plan for undervisningsforløb med udgangspunkt i læringsmål – eksempel kidsvolley (5.-6. klasse)	15
Plan for undervisningsforløb med udgangspunkt i læringsmål – eksempel o-løb (7.-8. klasse).....	16
Plan for undervisningsforløb med udgangspunkt i læringsmål – eksempel teenvolley (7.-9. klasse) ...	17
Plan for undervisningsforløb med udgangspunkt i læringsmål – eksempel dans (9.-10. klasse)	18
Kompetenceområder	19
Alsidig idrætsudøvelse	19
Idrætskultur og etik	21
Krop, sundhed og trivsel.....	22
Tværgående temaer	23
Undervisningsdifferentiering.....	24
Evaluering	28
Kilder	29
Bilag	30
Læsestrategier	30
Læseteknikker	30
Læsestrategier 2.-4. klasse	30
Læsestrategier 5.-6. klasse	31
Læsestrategier 7.-10. klasse	31

VEJLEDNING FOR FAGET IDRÆT

FAGETS IDENTITET OG ROLLE

Idræt er fysiske handlinger og aktiviteter kombineret med følelser, overvejelser, eftertænkning, fantasi, oplevelser, viden og færdigheder.

I skolen skal fagligheden i idræt udmøntes som en mangfoldighed af idrætsaktiviteter, som danner grundlag for erfaringer og fordybelser inden for forskellige områder.

Det centrale for idræt er fysisk aktivitet, både på et praktisk og teoretisk plan. En stor del af idrætsundervisningen handler om elevernes fysiske form, deres sundhed og deres umiddelbare glæde ved at være fysisk aktive. Men idrætsfaget bygger også på en lang tradition af idrætslige aktiviteter i form af kendte, traditionelle discipliner og idrætsgrene kombineret med input og arbejde med nye idrætter, lege og fysiske aktiviteter. Gennem tilrettelagt idrætslig udfoldelse og fokus på klare læringsmål udvikler udøveren en kropslig, idrætslig, personlig og social kompetence, samtidig med at den fysiske aktivitet bidrager til øget sundhed og velvære.

Fagets tre kompetenceområder, alsidig idrætsudøvelse, idrætskultur og etik samt krop, sundhed og trivsel, rummer både det praktiske og det teoretiske plan, og de tre områder indgår i undervisningen som en helhed, men på forskellige tidspunkter og i forskellige undervisningsforløb vil de optræde med forskellig vægt.

Den kropslige kompetence i idræt danner grundlaget for at arbejde med elevens øvrige kompetencer. Der arbejdes med at udvikle og beherske kroppen og dens bevægelser, med samspillet med andre igennem fysisk aktivitet, refleksion over oplevelser med egen krop og evnerne til at kunne udtrykke sig og erkende gennem kroppen.

IDRÆTSFAGETS DIMENSIONER

Idrætsundervisningen skal indeholde læreprocesser, der knytter sig til tre forskellige dimensioner i faget: læring i bevægelse, læring om bevægelse og læring gennem bevægelse. Dimensionerne optræder ikke særskilt i faget.

Læreren vil i planlægningen af undervisningen og undervejs i den enkelte lektion sætte særligt fokus på én af dimensionerne og de klart definerede læringsmål.

Læring i bevægelse

Læring i bevægelse handler om en generel kropslig kompetence og om de idrætslige færdigheder, der bl.a. knytter sig til forskellige indholdsområder, fx løb, spring og kast, dans og udtryk, boldbasis og boldspil og redskabsaktiviteter. Læring i bevægelse handler også om de kropslige og sociale oplevelser i idrætslige fællesskaber, hvor fysiske og psykiske reaktioner og muligheder for forandringer opstår.

Læring om bevægelse

Læring om bevægelse handler om teoretisk indsigt i eksempelvis regler for boldbasis og boldspil, kropsbasis, idrætskultur og etik, forhold vedrørende fysisk aktivitets betydning for den fysiske, psykiske og sociale sundhed og trivsel. Læring om bevægelse handler også om holdninger til, bevidsthed om og refleksioner over eksempelvis fairplay i kamp og konkurrence og æstetisk udtryk i dans og udtryk.

Læring gennem bevægelse

Læring gennem bevægelse handler om det, man kan lære igennem og ud over idrætten i forhold til kropslige, idrætslige, sociale, kulturelle og personlige kompetencer igennem et langt og aktivt liv.

IDRÆTSFAGETS PERSPEKTIVER

Fagets indholdsområder kan ses i forskellige perspektiver, som skal indgå, hvor der er naturlig sammenhæng med indholdet i undervisningen. Der kan i idræt arbejdes ud fra et legende, et udtryksmæssigt, et samarbejdende, et sundhedsmæssigt og et konkurrencepræget perspektiv. Alle perspektiver skal tilgodeses i det samlede undervisningsforløb. Det perspektiv, der vælges, får indflydelse på undervisningens indhold og form.

Endvidere skal elevens forudsætninger indtænkes. Eleverne møder faget med meget forskellige kropslige forudsætninger. Ud over den enkeltes forskellige indlærte kropslige kompetencer vil eleverne også udgøre en meget blandet flok i forhold til det kropslige udgangspunkt.

Slutteligt skal indtænkes vækst og modenhed. Vækst og modenhed er individuelle parametre, som har indflydelse på læringen.

LÆRINGSMÅL

De nye læreplaner indeholder kompetencemål, færdigheds- og vidensmål. Kompetencemålene er nedbrudt i færdigheds- og vidensmål i et antal faser, der svarer til klassetrinnene.

Som lærer sætter du mål for, hvad eleverne skal lære. Læringsmålene **relaterer sig til elevens udbytte** – ikke til det, der undervises i, men til det, som eleverne forventes at lære igennem undervisningen. Læringsmålene formuleres før et forløb, og gennem undervisningsforløbet justeres undervisningsaktiviteterne løbende ud fra målene.

Fra kompetencemål til læringsmål

Læreplanens færdigheds- og vidensmål nedbrydes eller omsættes af læreren til læringsmål for, hvad eleverne skal kunne ved afslutningen af et undervisningsforløb. Læringsmålene skal være konkrete og skal formuleres, så de er udfordrende, men ikke sværere, end at det er muligt for et flertal af eleverne at nå dem på et tilfredsstillende niveau.

Læringsmålene forklares for eleverne, så eleverne har en forståelse af dem. Når eleverne kender målene, kan de selv medvirke aktivt til at nå dem. Eleverne kan også selv være med til at definere målene. Læringsmålene kan med fordel gentages undervejs, så eleverne forstår sammenhængene mellem læringsmål og undervisningsaktiviteter.

Undervisningsaktiviteter

Undervisningsaktiviteterne skal sigte mod opfyldelse af læringsmålene. Som lærer vælger du aktiviteter, opgaver, indhold og processer, som kan begrundes i forhold til de opstillede læringsmål, og som eleverne samtidig finder både meningsfulde og relevante. Undervisningsdifferentiering skal sikre, at der er passende læringsudfordringer for alle elever frem mod målene.

Tegn på læring

Tegn på læring hjælper dig med at vurdere elevernes læringsudbytte. Tegn på læring kan være elevernes kommunikation om et fagligt stof, elevernes demonstration af færdigheder eller elevernes produktioner. Du definerer selv, hvordan eleverne og du som lærer kan se tegn på, at målene er nået.

Tegn på læring bruges i planlægningen af den næste undervisningssekvens eller det næste undervisningsforløb.

Evaluering

Løbende **formativ evaluering** tager udgangspunkt i og gør det muligt at reagere på de tegn på læring, som eleverne udviser. Den formative evaluering kan gennemføres af læreren, eleven selv eller af

kammerater. Evalueringen sker altid i forhold til læringsmålene. Formativ evaluering er grundlaget for planlægning af det næste skridt i undervisningen.

Formativ evaluering gør det muligt at give alle elever **feedback** undervejs i et undervisningsforløb.

Eleverne bliver gennem feedback klar over:

- hvor de er på vej hen (læringsmål).
- hvad de har opnået indtil nu (læringsudbytte).
- hvad der er den næste mest passende udfordring på vej mod målet.

Evalueringsfasen skal vise, hvor godt forløbet har formået at støtte elevernes læring frem mod læringsmålet. I evalueringsfasen arbejdes som hidtil med formativ evaluering, men nu også med **summativ evaluering**. Den summative evaluering skal afklare, om det ønskede niveau er nået ved afslutningen af forløbet. Summativ evaluering afklarer således:

- hvad eleverne har lært i forløbet.
- hvad de skal bygge videre på i næste forløb.
- om der er elever, som ikke har nået det mindste acceptable niveau, og hvad der i så fald skal gøres.

Læringsmål kan ikke stå alene

At man som underviser arbejder med mål for elevernes læring er vigtigt, men det er samtidig vigtigt at understrege, at arbejdet med målformuleringer kun én didaktisk overvejelse blandt andre. Uanset hvilken didaktisk model man i sin undervisning tager udgangspunkt i, vil der også være andre faktorer, der spiller ind i elevernes læringsproces som fx elevernes læringsforudsætninger, skolens rammefaktorer og underviserens situationsbevidsthed.

TAKSONOMISKE NIVEAUER

Undervisningen skal tilrettelægges således, at alle elever udfordres på de tre taksonomiske niveauer:

Niveau 1: Reproduktion

Dette taksonomiske niveau omfatter elevens evne til at sprogligt at kunne gengive indholdet fra et begrænset område. Opgaver kunne være:

- Nævn tre regler i volleyball
- Demonstrer en forlænsrulle og nævn vigtige bevægelseskriterier.

Niveau 2: Anvendelse og reorganisering

Dette taksonomiske niveau omfatter elevens evne til at kunne forklare, forarbejde og overføre kendt indhold. Dette gøres inden for et bestemt tema. Opgaver kunne være:

- Nævn forskellene på et højde- og længdespring
- Sorter de gennemførte styrkeøvelser efter, hvilke muskelgrupper, der trænes

Niveau 3: Vurdering, perspektivering og refleksion

Dette område omfatter elevens evne til at bearbejde komplekst indhold og materialer. Ud fra indlærte metoder og løsningsmuligheder vælges de egnede til løsningen af opgaven selvstændigt. Opgaver kunne være:

- Kombiner de gennemgåede gymnastiske øvelser til et sammensat bevægelsesforløb.

- Udvikle en dansecoreografi til et bestemt musikstykke

Under *Plan for undervisningsforløb med udgangspunkt i læringsmål* findes et forløb, der tager udgangspunkt i fagteamets overordnede plan og viser, hvordan man kan arbejde med matrixens mål og tilgodese de taksonomiske niveauer.

FAGTEAMETS OVERORDNEDE PLAN

Fagteamets overordnede plan danner baggrunden for den enkelte lærers arbejde med at udarbejde årsplaner og indeholder fagteamets beslutninger vedrørende:

- ønskede kompetencer
- fordeling og vægtning af indhold og temaer i undervisningen
- anvendelse af fagspecifikke metoder
- anvendelse af medier og andre undervisningsmidler
- differentiering af undervisningen
- tværfaglig og projektorienteret undervisning
- Inddragelse af eksterne undervisningstilbud og ekskursioner
- former for understøttelse af elever med særlige behov
- evaluering og bedømmelse af undervisningen og elevernes læring
- ensartet og reflekteret anvendelse af fagspecifikke termer

Herunder ses et delvist udfyldt eksempel på, hvordan den overordnede plan for idræt kunne se ud.

VEJLEDENDE FORSLAG TIL FAGTEAMETS OVERORDNEDE PLAN – FLEKSIBEL INDSKOLING TIL 6. KLASSE

	Fleksibel indskoling	3. klasse	4. klasse	5. klasse	6. klasse
Undervisning: Alsidig idrætsudøvelse	Deltage i aktivitetsdagen "Atletik for sjov" (kredsaktivitet) Sammen med førskolegruppen gennemføre stjerne løb	Deltage i rundboldstævne (kredsaktivitet)	Deltage i rundboldstævne (kredsaktivitet) Præsentation af akrobatik (skolens årsmøde)	Deltage i indledende atletikstævne (kredsaktivitet)	Deltage i indledende atletikstævne (kredsaktivitet) Præsentation af bevægelsesserie (skolens forårsfest) Deltage i indledende høvdingeboldstævne (kredsaktivitet)
Undervisning: Idrætskultur og etik		Miniolympiade med gamle idrætslege	Besøg af/i den lokale sportsklub		Planlægge og udføre aktivitetsforløb for indskolingsgruppe
Undervisning: Krop, sundhed og trivsel				Undervisningsenhed om pubertet og hygiejne	
IT og medier				Inddrages i arbejdet med dans og udtryk (musik, youtube-klip), o- løb (GoogleEarth, GPS Tour) og tilrettelæggelse af opvarmning (musik)	Inddrages i arbejdet med dans og udtryk (musik, youtube-klip), O-løb (GoogleEarth, GPS Tour) og tilrettelæggelse af opvarmning (musik)
Innovation og entreprenørskab					Ændre/videreudvikle eksisterende spil Planlægning af korte aktivitetsforløb og enkle koreografier
Kulturforståelse					
Hjælpemidler og materialer			iPad	iPad, GPS/smartphone	iPad, GPS/smartphone
Evaluering				atletikmærker	atletikmærker, skriftlig fremstilling af eget aktivitetsforløb

VEJLEDENDE FORSLAG TIL FAGTEAMETS OVERORDNEDE PLAN – 7.-10. ÅRGANG

	7. årgang	8. årgang	9. årgang	10. årgang
Undervisning: Aksidig idrætsudøvelse	Deltage i boldstævne: fod- og håndbold, hockey, M-bold (kredsaktivitet)	Deltage i boldstævne: fod- og håndbold, hockey, M-bold (kredsaktivitet)	Deltage i volleyballstævne (kredsaktivitet)	Deltage i volleyballstævne (kredsaktivitet) Præsentation af egen bevægelseskoreografi (skolens forårsfest)
Undervisning: Idrætskultur og etik	Friesenolympiade på tværs af årgangen Besøg på den lokale skater/BMX- bane	Besøg af idrætsudøvere med handicap Periode med handicapidræt	Doping – fokus på eliteidræt vs. breddeidræt	Doping- og misbrug ift. fokus på kropskultur, kropsfilosofi og kropsetik i et moderne samfund
Undervisning: Krop, sundhed og trivsel	Skadeforebyggende kursus (Idrætsskader – hvad nu?)	Sundhedsstjernen – hvad er sundhed?	Udvikling af nyt (bold)spil med dertilhørende spilforklaring på skrift/powerpoint	Hvad siger konditionen? Beregning af konditionstal Tilrettelæggelse og udførelse af konditionsprogrammer
IT og medier	Bevægelsesboksen , der udvikles egne lege og produceres animationsvideoer til legene	Andersen konditest – grafisk præsentation af elevernes konditionstal – gentages i 10 kl.	Internetsøgning ifm. udvikling af spil, powerpointpræsentation	Andersen konditest grafisk præsentation af elevernes konditionstal
Innovation og entreprenørskab			Udvikling af nyt spil (alderstrin, antal, rekvisitter, tid)	Tilrettelæggelse af bevægelseskoreografi (musik, stilart, arena)
Kulturforståelse				
Hjælpemidler og materialer	iPad, kompas, GPS/smartphone	iPad, pulsar, kompas, GPS/smartphone	iPad, pulsar, kompas, GPS/smartphone	iPad, pulsar, kompas, GPS/smartphone
Evaluering	atletikmærker	atletikmærker	atletikmærker, konditionstest, skriftlige fremstillinger og/eller powerpointpræsentation af egne spil/aktivitetsforløb	atletikmærker, konditionstest, skriftlige fremstillinger og/eller powerpointpræsentation af egne spil/aktivitetsforløb/koreografier

ÅRSPLAN – SKABELON

Undervisningsdifferentiering – fx:

- Undervisningen tilpasses elevgruppens forskellighed inden for klassens fællesskab ud fra indhold, metoder, organisation og materialer.
- Der sættes tydelige mål for året, forløb og undervisningslektion. Eleverne inddrages i evaluere og sætte mål for egen læring.
- Arbejdets organisering veksler mellem klassegennemgang, gruppe- og pararbejde ud fra Cooperative Learning-strukturer samt individuelt arbejde. Den stramme organisering afbrydes med jævne mellemrum af faser, hvor eleverne skal arbejde selvstændigt og selv organisere arbejdet.
- Der lægges vægt på en formativ evaluering; skriftlige opgaver afleveres fortrinsvis den digitale samarbejdsplatform, så eleven kan få feedback i selve skriveprocessen. Der arbejdes med førtest i forhold til prøver, så der kommer fokus på progressionen. Efter prøver m.m. laves der opgaveark ud fra klassens og elevens individuelle fejltyper.
- Eleverne involveres i deres egen læring, fx ved at skulle evaluere sig selv og undervisningen, ved at sætte individuelle læringsmål, ved at have fokus på progression, og ved at have valgmuligheder ved bestemte emner og opgaver.
- Der mængde- og dybdedifferentieres i forhold til materialer og opgaver, ligesom læsesvage elever kan bruge oplæsningsprogrammer, som fx Appwriter, eller lydfiler.

Årsplanen er udarbejdet i samarbejde med...

Emne og periode	Kompetencemål	Videns- og færdighedsområder	Læringsmål	Tiltag Hvilket indhold, materialer, metoder og organisering?	Evaluering Hvilke evalueringsværktøjer skal anvendes?

PLAN FOR UNDERVISNINGSFORLØB MED UDGANGSPUNKT I LÆRINGSMÅL – eksempel afsæt og svæv (indskolingen)

Lærer/team:		Fag/klasse: Indskolingen	
Forløb	Kompetenceområde(r)	Kompetencemål	Omfang
Afsæt og svæv	Alsidig idrætsudøvelse	Redskabsaktiviteter og dans og udtryk	2 lektioner
Færdighedsmål		Vidensmål	
Eleven kan anvende gymnastikredskaber Eleven kan skabe enkle kropslige udtryk med bevægelse		Eleven har viden om gymnastikredskabernes navne og anvendelse Eleven har viden om brug af tid og kraft i bevægelsesudtryk	
Læringsmål	Tegn på læring	Evaluering – før, under og efter	
Eleverne kan bruge afsæt og svæv med og på redskaber Eleverne kan beskrive forskellige typer redskaber, herunder hvad redskaberne kan bruges til og hvad eleverne skal være opmærksomme på, når de bruger redskaberne Eleverne kan bevæge sig og udtrykke sig til musik	Eleven kan bruge afsæt til at komme op på redskaber Eleven kan springe/hoppe ned fra redskaber og lande uden at komme til skade Eleven kan sætte af og svæve fra forskellige redskaber Eleven kan beskrive forskelle mellem hårde og bløde redskaber Eleven kan bevæge sig til musik og udtrykke sig kropsligt til musikken og "historien"	Supplerende evaluering. Læreren kigger på og lægger mærke til, om eleverne følger beskeden og lykkes med bevægelserne. Læreren vejleder undervejs og imellem aktiviteterne. Eleverne kan samtale om deres aktiviteter, fx: Hvad der skete? Hvad lykkedes og hvad gik galt, og hvorfor? Eleverne kan også vise bevægelser, de gjorde/fandt på/udviklede	
Tiltag <i>Hvilket indhold, hvilke materialer, hvilke metoder og hvilken organisering skal iværksættes?</i>			
Indhold	Læremidler/materialer	Metoder og organisering	
Opstilling af redskabsbane sammen med eleverne – samarbejdsøvelse og redskabernes navne Opdelt i grupper eksperimenterer med afsæt og svæv på/med de forskellige redskaber – rotation Eleverne skal lege flyvere og sætte af på forskellige redskaber og svæve: Snak om: Hvordan er man Dusty Markhopper/en flyvemaskine <ul style="list-style-type: none"> • Man hopper meget • Man er meget i luften • Fart på • Flyverbevægelser 	Bom, tove, ringe, plint, hest, buk, måtter, bænke, minitrampolin, springbræt mm	Fælles Gruppevis (ca. 4 elever, alt efter gruppe- og halstørrelse) Individuelt To & to	

Herefter bevæger eleverne sig igen rundt på redskabsbanen til fx "Nothing can stop me now"
I tomandsgrupper samarbejde om øvelser på redskabsbanen, der giver de bedste afsæt og svæv
Fremvisning af deres løsningsforslag

PLAN FOR UNDERVISNINGSFORLØB MED UDGANGSPUNKT I LÆRINGSMÅL – eksempel kidsvolley (3.-4. klasse)

Lærer/team:		Fag/klasse: Idræt 3.-4. klasse	
Forløb	Kompetenceområde(r)	Kompetencemål	Omfang
Kidsvolley	Alsidig idrætsudøvelse	Boldbasis	6 lektioner
Færdighedsmål		Vidensmål	
Eleven kan spille regelbaserede boldspil såvel individuelt som på hold.		Eleven har viden om regler i boldspil	
Læringsmål	Tegn på læring	Evaluering – før, under og efter	
At kaste og gribe med baggerslagskast/gribninger At udføre baggerslag, smashkast og serv	Fra at kaste og gribe med baggerslagskast/gribninger udføre baggerslag og smashkast	Individuelle rettelser Diff. af teknikker	
At spille et boldspil med få enkle regler, justere regler, samarbejde, kende faglige ord	Omsætte regler Justere regler	I fællesskab justere regler, så alle har succes i forhold til teknikker	
Tiltag			
<i>Hvilket indhold, hvilke materialer, hvilke metoder og hvilken organisering skal iværksættes?</i>			
Indhold	Læremidler/materialer	Metoder og organisering	
Opvarmning med boldleg Baggerslagskast og gribninger Baggerslag Smashkast Serv Spil på level 2	Skum-volley-bolde Volleyet Badmintonbane	Alle 2 hold Enkeltvis 2 & 2 3 & 3 3-5 pr. hold (max 4 på banen)	

PLAN FOR UNDERVISNINGSFORLØB MED UDGANGSPUNKT I LÆRINGSMÅL – eksempel dans (4.-6. klasse)

Lærer/team:		Fag/klasse: 4.-6. klasse	
Forløb	Kompetenceområde(r)	Kompetencemål	Omfang
Vi designer vores egen dans	Alsidig idrætsudøvelse	Dans og udtryk, innovation, It	8 lektioner
Færdighedsmål		Vidensmål	
Eleven kan udføre rytmiske bevægelsessekvenser til musik Eleven kan skabe forskelligartede kropslige udtryk med bevægelse		Eleven har viden om tempo, puls, rytme og takt. Eleven har viden om brug af rum, relation og bevægelsernes dynamik.	
Læringsmål	Tegn på læring	Evaluering – før, under og efter	
Eleverne kan forklare begreberne tempo, rytme, puls og takt Eleverne kan samarbejde og nå til enighed om et produkt Eleverne kan udvise kreativitet Eleven kan forholde sig til teoretisk viden i sin praksis	Eleven deltager i aktiviteten Elevens bevægelser passer til musikken Eleven kan sammen med gruppen samarbejde, og nå frem til et produkt Eleven er tryk ved sin gruppe og opgaven	Formativ med fokus på feedback både individuelt og gruppen Bådebagudrettet af gruppens proces og slutproduktet	
Tiltag			
<i>Hvilket indhold, hvilke materialer, hvilke metoder og hvilken organisering skal iværksættes?</i>			
Indhold	Læremidler/materialer	Metoder og organisering	
Bevægelse til forskellig musik Labans bevægelsesteori Gennemgang af at tælle takter gennem tre musiknumre Inddeling i hold (niveaudeling) Lodtrækning af redskab fx kølle, bold mm til hvert hold Tildeling af musik Arbejde i hold Færdige produkt filmes	Musik til forskellige bevægelsesformer Labans bevægelsesteori – plakat Musik: "Champagnegaloppen", "James Bond Theme" og "Another One Bites The Dust" Redskaber: køller, bolde mm Musik til hver gruppe iPad, beamer og lærred	Enkeltvis bevægelse til musik Alle – samtale om Labans bevægelsesteori – hvilke bevægelsesformer blev vist/brugt I fællesskab tælle takter 4'er-grupper Præsentation af gruppernes danse	

PLAN FOR UNDERVISNINGSFORLØB MED UDGANGSPUNKT I LÆRINGSMÅL – eksempel kidsvolley (5.-6. klasse)

Lærer/team:		Fag/klasse: Idræt 3./4. klasse	
Forløb	Kompetenceområde(r)	Kompetencemål	Omfang
Kidsvolley	Alsidig idrætsudøvelse	Boldbasis	6 lektioner
Færdighedsmål		Vidensmål	
Eleven kan udføre grundlæggende teknikker i boldspil		Eleven har viden om grundlæggende tekniske elementer i boldspil	
Læringsmål	Tegn på læring	Evaluering – før, under og efter	
Udføre baggerslag, fingerslag, gribe-kaste-hævning, serv	Udførelse af teknikkerne til de forskellige slag	Individuelle rettelser Differentiering af teknikker	
Kende regler på level 3 og kunne spille spillet Faglige ord og begreber	Omsætter spillets regler Viden om fagord og begreber	Justere regler Anvendelse af fagord	
Tiltag			
<i>Hvilket indhold, hvilke materialer, hvilke metoder og hvilken organisering skal iværksættes?</i>			
Indhold	Læremidler/materialer	Metoder og organisering	
Opvarmning Baggerslag Fingerslag Gribe-kastehævning Serv Spil på level 3	Skumvolleybolde Volleybolde Bane og net	Enkeltvis 2 & 2 3 & 3 4 & 4 6 & 6	

PLAN FOR UNDERVISNINGSFORLØB MED UDGANGSPUNKT I LÆRINGSMÅL – eksempel o-løb (7.-8. klasse)

Lærer/team:		Fag/klasse: 7.-8. klassetrin	
Forløb	Kompetenceområde(r)	Kompetencemål	Omfang
O-løb	Alsidig idrætsudøvelse	Natur- og udeliv	8 lektioner
Færdighedsmål		Vidensmål	
Eleven kan gennemføre orienteringsløb ved hjælp af kort, kompas og digitale medier		Eleven har viden om orienteringsløbskort, kompas og digitale medier	
Læringsmål			
Læringsmål - Taksonomi I	Eleven forklarer kompassets komponenter, fx kompasshus, marchpil og kompasnål og eleven med GPS i et kendt terræn		
Læringsmål - Taksonomi II	Eleven kan gennemføre et o-løb vha. kort og kompas		
Læringsmål - Taksonomi III	Eleven kan producere ruter og lave waypoints til de andre grupper		
Evaluerings – før, under og efter	I hvert uv-modul indlægges et kort mundtligt evalueringspunkt, hvor eleverne kan komme med deres umiddelbare betragtninger om den overståede undervisning. Hele forløbet afsluttes med en skriftlig evaluering		
Tiltag			
<i>Hvilket indhold, hvilke materialer, hvilke metoder og hvilken organisering skal iværksættes?</i>			
Indhold	Læremidler/materialer	Metoder og organisering	
Introduktion til brug af kompas og kort Øvelser i nærområdet med kompas og kort O-løb med kort og kompas Introduktion til GPS O-løb med GPS på et kendt område Lokalisere og afsætte waypoint O-løb med GPS på ukendt terræn Eleverne laver O-løb for hinanden ved hjælp af GPS	Idrætstøj, håndklæde Kompas og kort Papir, blyanter GPS Tour App iPad, smartphone	Fælles 2 & 2 med kompas og kort Fælles 2 & 2 med GPS Gruppeopdelt 3-4 elever i hver gruppe	

PLAN FOR UNDERVISNINGSFORLØB MED UDGANGSPUNKT I LÆRINGSMÅL – eksempel teenvolley (7.-9. klasse)

Lærer/team:		Fag/klasse: 7.-9. klassetrin	
Forløb	Kompetenceområde(r)	Kompetencemål	Omfang
Kidsvolleylevel 3/Teenvolley 1 og 2	Alsidig idrætsudøvelse	Boldbasis	12 lektioner
Færdighedsmål		Vidensmål	
Eleven kan beherske tekniske og taktiske elementer i boldspil samt udvikle boldspil		Eleven har viden om samspil mellem teknik og taktik i boldspil, kunne udvikle boldspil og har viden om spilkonstruktion samt regler	
Læringsmål			
Læringsmål - Taksonomi I	Beherske og have viden om baggerslag, fingerslag, gribe-kaste-hævning, kasteserv		
Læringsmål - Taksonomi II	Beherske og have viden om en smash, serv		
Læringsmål - Taksonomi III	Beherske en under- og overhåndsserv, kan finde en spillerytme, kan bruge de komplekse faglige ord og begreber		
Evaluering – før, under og efter	Opsamling og repetition af de foregående indlærte teknikker Individuelle rettelser, differentiere teknikker, i fællesskab justere regler i forhold til elevens niveau, samtale om spillesituationer.		
Tiltag			
<i>Hvilket indhold, hvilke materialer, hvilke metoder og hvilken organisering skal iværksættes?</i>			
Indhold	Læremidler/materialer	Metoder og organisering	
Alm. opvarmning, tekniske øvelser: fingerslag, baggerslag, serv, smash, gribe-, kaste- og hæveøvelser, finde en spillerytme, spil og kende til regler for Teenvolley 1 og 2,	Skumvolleybolde, volleynet, badmintonbaner, volleybolde, stolper	Fælles, 2 hold, parøvelser 2x2, 3x3, 4x4, 5x5, 6x6, 3-5 pr. hold	

PLAN FOR UNDERVISNINGSFORLØB MED UDGANGSPUNKT I LÆRINGSMÅL – eksempel dans (9.-10. klasse)

Lærer/team:		Fag/klasse: 9.-10. klassetrin	
Forløb	Kompetenceområde(r)	Kompetencemål	Omfang
Fra kreativitet til innovation (dans og udtryk)	Alsidig idrætsudøvelse	Eleven kan anvende og udvikle komplekse bevægelsesmønstre i en alsidig idrætspraksis	8 lektioner
Færdighedsmål		Vidensmål	
Eleven kan udføre rytmiske bevægelsessekvenser til musik Eleven kan skabe forskelligartede kropslige udtryk med bevægelse		Eleven har viden om samspillet mellem bevægelse og musiks tempo, form og karakter samt bevægelsesanalyse i dans	
Læringsmål			
Læringsmål - Taksonomi I	Kan udføre, beherske og har viden om sammenhængende bevægelsessekvenser, fx sammensatte trin, hop og rulninger		
Læringsmål - Taksonomi II	Kan udføre, fremvise, beherske og har viden om sammenhængende bevægelsessekvenser, fx sammensatte trin, hop og rulninger, der passer til et stykke musik mht. tempo, karakter og form		
Læringsmål - Taksonomi III	Kan udføre, fremvise, beherske og analysere sammenhængende bevægelsessekvenser, fx sammensatte trin, hop og rulninger, der passer til et stykke musik mht. tempo, karakter og form og hvordan et danseudtryk skabes gennem brug af bevægelser, rum, dynamik og relationer		
Evaluering – før, under og efter	VØL- samt vise koreografierne for hinanden og give feedback på baggrund af Labans bevægelsesteori Evt. optage video og analysere med feedback fra læreren og eleverne		
Tiltag <i>Hvilket indhold, hvilke materialer, hvilke metoder og hvilken organisering skal iværksættes?</i>			
Indhold	Læremidler/materialer	Metoder og organisering	
Labans bevægelsesteori, BESS-konceptet, arbejde med fast rammesat koreografi samt frie improviserende tilgang til bevægelse, analysere dans og bevægelsesudtryk. Teori: Labans bevægelsesteori, artiklen "Så skil dem dog ad" af Jesper Juul samt diskussion omkring Idræt og køn	Musikanlæg, musik, gymnastiksal, hal, evt. rekvisitter, hvis eleverne vælger at inddrage det i deres præsentation, iPad	Evt. dele efter køn (ift. idræt og køn), mesterlæreprincip (afkode lærerens eller andres koreografi), start fælles med beherskelse af bevægelsessekvenser, derefter inddeling i grupper på 4-5 elever og eksperimenterer med at skabe egne udtryk og koreografier	

KOMPETENCEOMRÅDER

Idrætsfaget omfatter tre kompetenceområder: alsidig idrætsudøvelse, idrætskultur og etik og krop, sundhed og trivsel.

Centralt i faget er en alsidig idrætspraksis, hvor alle tre kompetenceområder bliver sat i spil. Ud over arbejdet med de kropslige færdigheder er fagets kulturelle og dannelsesmæssige kvaliteter bærende for undervisningen. Idræt i skolen danner grundlag for en praksisorienteret undervisning suppleret med teori.

ALSIDIG IDRÆTSUDØVELSE

Eleverne skal gennem alsidig idrætsudøvelse opnå viden og færdigheder, der udvikler deres forståelse for idrættens mangfoldighed og idrætslige kompetencer.

Alsidigheden er en central dimension i undervisningen i idræt. Alsidigheden kommer til udtryk i diversiteten af idrætsaktiviteter, i valg af perspektivering (jf. afsnit om idrættens perspektiver) og i valg af handleformer, altså hvorvidt eleverne arbejder med at afprøve, øve, træne, skabe, samarbejde og konkurrere.

Løb, spring og kast

Løb, spring og kast handler om elevernes kendskab til, hvordan man i aktiviteter kan bruge kroppen til løb, spring og kast. Der er fokus på tilegnelse, kendskab og udførelse af grundlæggende tekniske færdigheder.

I indskolingen vil der være fokus på gode koordinerede bevægelser i legende aktiviteter, fx stafetter, hvor løb, spring og kast kan kombineres på et utal af måder. Løb, spring og kast kan der også arbejdes med i naturen, fx i form af crossløb eller lege i ujævnt terræn, som vil være med til at styrke elevernes koordinering af bevægelser.

Inden for atletikken kan man arbejde i et konkurrerende perspektiv, fx ved afholdelse af et lokalt skole-OL eller ved at træne mod erhvervelse af atletikmærker.

Kropsbasis

Kropsbasis handler om at udvikle et fundament af alsidige bevægelser, som kan bruges i mange sammenhænge i idrætten. Kropsbevidsthed, koncentration og fokus, fx gennem arbejde med balance og kropsspænding, er essentielt i opnåelse af en god kropsbasis.

Det drejer sig om at få både erfaringer med og viden om områder som kropsspænding, balance, rytme, rotationer, at svinge, springe og at have vægt på armene.

Der arbejdes typisk eksperimenterende, legende og fordybende i en undersøgelse af kroppens muligheder, og der lægges vægt på at udvikle psykiske og sociale aspekter omkring mod, kreativitet, tillid og samarbejde.

Kropsbasis handler om at få en god basis for styrke, smidighed og balance og kan dermed foregå i gymnastiksalen, udendørs, i vand eller gennem andre af idrættens områder. Når der arbejdes med kropsbasis er det typisk i kombination med balance, motorik og kropsspænding, fx gennem arbejdet med slåskultur og akrobatik.

Dans og udtryk

Dans og udtryk handler om at eksperimentere, lege, kommunikere om og tilegne sig kroppens og danses alsidige bevægelsesmuligheder med og uden musik. Der arbejdes både med tilegnelse af særlige

bevægelser og stilarter og med udvikling af egne kreative bevægelsesudtryk, hvor en forståelse for dansens variationsmuligheder bliver central.

Sammenhænge mellem musik og bevægelse er af fundamental karakter, og det kan komme til udtryk og udnyttes pædagogisk på mangfoldige måder i undervisningen. Ud over at opleve dans som social aktivitet og kulturelt fænomen er det vigtigt, at eleverne opøver fortrolighed med og bevidsthed om, hvordan de kan bruge dansen, både når de danser alene og sammen med andre. Eleverne skal lære at udtrykke sig med dans som en varieret udtryksform, der er afpasset efter forskellige typer af musik, fra at bevæge sig rytmisk til forskellige musikformer, over det at opnå en større bevidsthed om tempo, puls, rytme og takt, til selv at koreografere egne danse. Der kan inddrages mange musikvideoer og nye dansestile, der opstår i forbindelse med disse. Ligeledes er det godt at lade eleverne være medbestemmende i musikvalg.

Boldbasis og boldspil

Det er væsentligt, at eleverne lærer at spille bold frem for at lære et bestemt boldspil. En vægtning af det at spille sammen med andre er essentielt i forhold til den gode oplevelse med boldspil.

Således kan boldspil opfattes som en social aktivitet, der udføres i forening, som man gradvist lærer ved at blive en del af fællesskabet. En forudsætning for den gode oplevelse er også, at fundamentale motoriske færdigheder som kaste, gribe, sparke drible og slå opøves. Boldspil og boldbasis er traditionelt et stort område i idrætsundervisningen, og det rummer også mange muligheder. Der kan arbejdes med slagredskaber lige fra bat til golfkøller og med bolde af forskellige størrelser og vægt (boldspil med forlænget arm).

Boldspil kan grundlæggende deles op i fire forskellige kategorier:

- Kaosspil, fx partibold, fodbold, hockey, håndbold, ultimate, ballebold
- Netspil/vægspil, fx badminton, volleyball, boldtennis, squash
- Slagspil, fx cricket, M-bold, rundbold, softball
- Træfspil, fx bowling, golf, krocket

I boldspil og boldbasis er elevernes forudsætninger ofte meget forskellige, hvilket man som underviser skal være meget bevidst om i valg af boldspil og tilrettelæggelse af undervisningen.

Redskabsaktiviteter

Redskabsaktiviteter er gennem hele skoleforløbet væsentligt i forhold til at opnå kropsbeherskelse. I indskolingen vil der typisk være en legende tilgang, der vil være med til at skabe tryghed i forhold til bevægelse på redskaber.

Det er centralt, at eleverne arbejder med at sammensætte gymnastiske bevægelser, fx afsæt, forflytning, sving, kip, rotation, balance, spænding/afspænding og bevægelsesrytme på og med redskaber og herigennem opnå kropsbeherskelse.

Det er centralt i arbejdet med gymnastiske bevægelse at gå fra isolerede øvelser til mere komplekse og sammensatte bevægelser, fx fra kolbøtte til håndstand-rulle.

Redskabsaktiviteter er også eksperimenterende, fx gennem parkour og akrobatik, hvor redskaber anvendes på andre måder end i den mere traditionelle redskabsgymnastik.

Egen og andres sikkerhed i redskabsaktiviteter er ligeledes et helt centralt område, fx i arbejdet med støtte- og sikkerhedsmodtagning.

Natur- og udeliv

Naturen som idræts- og aktivitetsarena er centralt for elevernes oplevelse af samspillet mellem idræt og fysiskaktivitet, fx gennem o-løb, mountainbike, kano og kajak samt nordisk friluftsliv som vandring, klatring og overnatning i naturen.

For nogle elever kan skoven være et skræmmende område, og derfor må der fra skolestart fokuseres på forskellige tryghedsskabende aktiviteter, så eleverne senere i forløbet vil være trygge ved selv at løbe et orienteringsløb i skoven.

Der er mange muligheder for at integrere teknologien i arbejdet med natur- og udeaktiviteter, i form af fx GPS og forskellige programmer til udarbejdelse af O-løbskort.

Det vil også her være oplagt at arbejde med idrætten i et miljømæssigt perspektiv, fx i form af adgang til naturområder.

Vandaktiviteter

Sikkerhed i og på vandet er væsentligt i arbejdet med vandaktiviteter. Trygheden ved vand samt naturlig respekt for de farer, der også er ved vand, er vigtige i undervisningen.

Legeaktiviteter er en væsentlig bidragsyder i forhold til vandtilvænning og opnåelse af tryghed i vandet, hvilket er en forudsætning for elevens mulighed for at tilegne sig færdigheder til at kunne klare sig selv i vandet.

Det vil også være hensigtsmæssigt at præsentere eleverne for forskellige idrætsgrene i svømmehallen, fx vandpolo og udspring.

Redning og selvredning er vigtigt i forhold til undervisningen i vandaktiviteter.

Der findes mange forskellige legeredskaber til vandaktiviteter, som kan stimulere legen og trygheden i vandet. Vandaktiviteter kan foregå både i svømmehal og i naturen, så længe det foregår under sikkerhedsmæssigt betryggende forhold.

IDRÆTSKULTUR OG ETIK

Fællesskabet og dets betydning er en væsentlig faktor for, at idræt kan lykkes. Dette fællesskab kan opnås gennem social opmærksomhed, fx i par-, gruppe- og holdarbejde. Arbejdet med idrættens værdier er vigtigt for at kunne fastholde og udvikle elevernes forståelse for samspil, relationer og fællesskab.

Udvikling af normer og værdier i idrætsundervisningen er grundlæggende for demokratiprocesser og udvikler medbestemmelse og medansvar, fx i forbindelse med organisering af idræt. Accept og tolerance i forhold til sig selv og andre er fundamentale dannelsesmæssige elementer i faget.

Samarbejde og ansvar

Samarbejde og ansvar træner elevernes evner til at indgå i samarbejdsrelationer på kryds og tværs af grupper. Eleverne skal vurdere samspillet mellem individ og fællesskab i idrætsaktiviteter og udvikle konstruktive tilgange til at indgå i samarbejder.

I alle grupper er der hierarkier, naturlige eller kunstige. De naturlige hierarkier udvikles ved, at alle deltagerne afpasser deres funktioner og roller efter deres sociale og faglige kompetencer og opgavens karakter. Det er væsentligt at være opmærksomt på sådanne hierarkier og bruge dem aktivt i undervisningen i form af forskellige opgaver.

Det at deltage i idrætsaktiviteter kræver evnen til at indgå i fællesskaber, hvilket der skal arbejdes med på alle klassetrin.

Ved skolestart vil det at forstå legens kemi og den enkeltes ansvar for legens fremdrift være i fokus.

Normer og værdier

Normer og værdier tager sit udgangspunkt i at arbejde med elevernes forståelse af idrætslige normer, som fx fairplay og spilleregler, og herigennem give dem evner til at kunne vurdere værdier og etik i idrætskulturer.

Vinder- og taberreaktioner vil være essentielt at arbejde med på alle alderstrin i forbindelse med både lege og konkurrencer. Det er vigtigt, at eleverne opnår en afbalanceret reaktion både i forhold til egen oplevelse og andres oplevelse.

Idrætten i samfundet

Idrætten i samfundet tager fat på elevernes kendskab til idrættens organiseringsformer i Danmark samt idrættens påvirkning af samfund og kultur.

Der arbejdes med elevernes udvikling af idrætsaktiviteter, deres viden om foreningslivet i Danmark og deres kendskab til lokalområdets idrætstilbud. Endelig arbejdes der med elevernes kompetencer til at skabe muligheder for sig selv og andre for at deltage i idrætsfællesskaber. Den selvorganiserede idræt er vigtige led i foreningsidrættens arbejde. Lysten og behovet for at blive bedre og lære mere om en bestemt aktivitet i et større fællesskab kan føre til flere medlemmer i idrætsforeningerne. Et samarbejde med foreningerne vil fremme mulighederne for at lave arrangementer og faciliteter, der kan bygge bro mellem de selvorganiserede og foreningerne.

KROP, SUNDHED OG TRIVSEL

Udvikling af idrætsvaner og læring om træningsmetoder skal være med til at øge trivlsen og velværet hos eleven i et aktuelt og fremtidigt perspektiv.

Sundhed og trivsel

Sundhed og trivsel bygger på et positivt og bredt syn på sundhed. Sundhedssynet er positivt, fordi sundhed ikke kun handler om fravær af sygdom, men også om livskvalitet og velvære, både fysisk, psykisk og socialt. Sundhedssynet er bredt, fordi både livsstil og levevilkår har betydning for sundheden. Livsstil er den måde, vi lever på, og levevilkår er de rammer, som det omgivende miljø og samfund giver os at vælge inden for.

Sundhed og trivsel er centralt i undervisningen i idræt, hvor der arbejdes med idrætsaktiviteter, der udfordrer den enkeltes evner i samspil med andre, og hvor fællesskabet har en helt central rolle. Således kan en god oplevelse med fx samarbejde i en idrætsaktivitet bæres med ind i klasserummet og øge trivlsen. En livsstil med aktive idrætsvaner vil kunne bidrage til et sundt og aktivt liv og give det fornødne overskud til bedre at kunne håndtere de udfordringer, der mødes i dagligdagen. Derfor vil arbejdet med at give eleverne gode idrætsoplevelser og et livslangt forhold til idræt være et gennemgående tema på alle klassetrin.

Skadesforebyggelse

Skadesforebyggelse i idræt er essentielt i forhold til fastholdelse af gode idrætsvaner og trivsel.

Idrætsskader er en belastning for eleven, og det afholder elever fra optimal deltagelse i skoleidrætten.

Gode vaner med opvarmning er en væsentlig faktor i forhold til at forebygge skader og bør indarbejdes fra skolestart. Mange skader skyldes overbelastning. Derfor er der behov for, at eleverne kender til symptomer på skader, typer af idrætsskader, og hvordan de skal forholde sig, hvis de opstår, samt hvordan de genoptræner, så skaden heler op.

Skadesforebyggelse kan med fordel inddrages allerede i indskolingen og gradvist udbygges i løbet af skolegangen, fx gennem præsentation af PRICEM-princippet:

- P – "prompt, protection" = hurtig, beskyttelse
- R – "rest" = hvile, aflastning
- I – "ice" = nedkøling
- C – "compression" = forbindelse
- E – "elevation" = hævet det skadede sted
- M – "move" = bevæg legemsdelen indtil smertegrænsen.

Endvidere har Danmarks Idrætsforbund eksempelvis udarbejdet et udmærket webbaseret undervisningsmateriale, som alle gratis kan bruge (se <http://dif-idraetsskader.itai.dk/>). Det kan være en hjælp til elever og lærere i arbejdet med at nå målet om kendskab til idrætsskader.

Fysisk træning

Eleverne skal gennem undervisningen opnå indsigt i mangfoldigheden af træningsmetoder og deres indvirkning på kroppen, fx gennem måling af puls.

Fysisk træning bygges op gradvist via koordination og bevægelsestræning til mere specifik træning med egen kropsvægt og konditionstræning. Det vil være oplagt at arbejde med et sundhedsperspektiv i et forløb om fysisk træning. Der kan fx udarbejdes individuelle træningsmål for eleverne, som de skal forfølge ud fra deres viden om forskellige træningsprincipper. Det vil her også være naturligt at inddrage forskellige fysiologiske emner, fx statisk og dynamisk træning og iltning af blodet.

Træningsmetoder og -måder er under konstant udvikling, og der opstår ofte nye trends, som det vil være væsentlig at medtage i undervisningen, fx crossfit og fitness-boksning.

I udskolingen kan man aflægge et besøg i et fitnesscenter og få en prøvetime, hvor det også vil være oplagt at snakke om kropsidealer og identitet.

Krop og identitet

Kropslige forandringer og kropsidealer er betydningsfulde i forhold til elevens udvikling af egen identitet og dermed elevens forhold til fysisk aktivitet. Dette område vil kunne indgå i samarbejde med flere områder, fx fysisk træning og idrætten i samfundet.

Krop og identitet skal give eleverne en forståelse for, at mennesker er forskellige og har forskellige fysiske forudsætninger for at indgå i idrætsudøvelse. Eleverne skal kunne analysere og beskrive psykiske og fysiske forandringer i forbindelse med kroppens udvikling og beskrive samfundsskabte kropsidealer. Endelig skal eleverne arbejde med forståelsen af identitet og opnå en viden om, at idrætsudøvelse og -deltagelse kan have indvirkning på den enkeltes eller en gruppes identitet.

TVÆRGÅENDE TEMAER

Den praktiske og anvendelsesorienterede idrætsundervisning skal tilrettelægges med henblik på at understøtte innovation, entreprenørskab og kreativitet i et idrætsmæssigt perspektiv. Det kan for eksempel ske ved at bruge it og medier i forbindelse med dans og udtryk eller ved at indgå en aftale med den lokale idrætsforening om at fremvise og forklare både kendte og nye metoder til konditions- og tekniktræning inden for fx boldspilstyper. Man kan også vælge at arbejde med at udvikle et nyt boldspil i forbindelse med færdigheds- og vidensområdet boldbasis og boldspil eller bruge elevernes idrætsinteresser som genstand for idrætsundervisningen.

For at støtte elevernes læseproces i alle fag, kan man i samarbejde med teamet arbejde med læsestrategifolderne, som indeholder en vifte af læsestrategier på dansk, tysk og engelsk. Bestilles gratis på Skoleforeningens Indkøbskontor.

Se endvidere:

Mål for Sprog og Læsning: <http://www.skoleforeningen.org/indsatsomraader/sprog-og-laesning/maal-og-handleplan>

Vejledning for it og medier på EMU: <https://www.emu.dk/modul/it-og-medier-vejledning>

Vejledning for innovation og entreprenørskab: <https://www.emu.dk/modul/innovation-og-entrepren%C3%B8rskab-vejledning-0>

Vejledningen til det tværgående tema kulturforståelse er under udarbejdelse.

UNDERVISNINGSDIFFERENTIERING

Det er vigtigt at have for øje, at det er elevens læring der sættes i centrum.

Læring er en asynkron proces, og i en klasse kan der være stor diversitet og heterogenitet. Det er derfor op til læreren at differentiere og tilpasse undervisningen, så hver enkelt elev bliver udfordret på sit niveau.

Der er to måder, hvorpå læreren kan imødekomme elevernes forskellighed: ved at *elevdifferentiere* og ved at *undervisningsdifferentiere*. Elevdifferentiering handler om at differentiere i forhold til eleverne, fx ved at opdele dem efter niveau, køn, behov osv. Undervisningsdifferentiering handler om, at læreren tilrettelægger undervisningen inden for klassens fællesskab, så den tager hensyn til den enkelte elevs behov og forudsætninger. Her imødekommes elevernes forskelligheder på en sådan måde, at alle elever udfordres fagligt, socialt og personligt.

Begge måder kan være anvendelige i skolen, og er ikke nødvendigvis hinandens modsætninger.

Undervisningsdifferentiering som princip

Undervisningsdifferentiering kan ikke reduceres til en enkelt organisationsform eller undervisningsmetode – der er tale om et princip, som ligger til grund for undervisningen.

Undervisningsdifferentiering er en kompleks størrelse, og bør ansues ud fra et bredt perspektiv. Det er ikke det samme som individualiseret undervisning, og det er heller ikke noget, der "blot" kan arbejdes med i særlige perioder om året. Det må være et bærende princip for al undervisning.

Undervisningsdifferentiering kræver, at læreren har en stor evalueringskompetence. Læreren må ud fra de gældende læreplaner løbende evaluere klassens niveau samt vurdere, hvad der er næste skridt for både klassen og den enkelte elev, hvilket kræver et tæt samarbejde med eleverne. Læreren må være nysgerrig på egen praksis og fx sammen med sit team undersøge, hvad der virker bedst ved løbende at tage stilling til nedenstående spørgsmål:

1. Hvad er det, jeg ønsker eleverne skal lære?
2. Hvordan vil jeg planlægge min undervisning efter det?
3. Hvordan ved jeg, at eleverne har lært det?
4. Hvordan vil jeg reagere, når nogle elever ikke lærer det, eller nogle elever allerede kan det?

På skoler, hvor man har samlæste klasser, stilles der krav til læreren om øget opmærksomhed i forhold til undervisningsdifferentiering. Her må læreren tilrettelægge undervisningen, så den kan favne læreplanens mål til flere klassetrin. Her kan der fx arbejdes med et kompetenceområde for hele klassen, hvor målene er niveaudelte og indarbejder flere af kompetenceområdets videns- og færdighedsmål.

I al undervisning kan det være brugbart at tænke undervisningen på tre niveauer, men det kan være særligt vigtigt i de samlæste klasser:

- Niveau 1: Dét, alle skal kunne
- Niveau 2: Dét, de fleste skal kunne
- Niveau 3: Dét, nogle få skal kunne

Niveauerne skal ikke anskues som statiske og der skal gives plads til, at eleverne kan bevæge sig mellem niveauerne, fx inden for de forskellige områder i faget. Klassen arbejder med det samme indhold, og lærer og elev finder sammen ud af, hvilket niveau der er passende for den enkelte elev.

De fem områder

Undervisningsdifferentiering går ud på, at læreren inden for klassens fællesskab tilpasser sin undervisning til elevgruppens forskellighed med udgangspunkt i nedenstående fem områder (kilde 1):

- Indhold
- Metoder
- Organisering
- Materialer
- Tid

Læreren må fx kunne veksle mellem, at eleverne arbejder alene, to sammen, i grupper og fælles i klassen. Nogle elever skal have længere tid til en opgave, og der kan være forskellige krav til opgaveløsning. Der kan varieres i form af materialer og brug af metoder. Læreren kan også tilrettelægge dele af undervisningen, så eleven selv kan være med til at vælge indholdet, og hvor der stilles opgaver på forskellige niveauer.

Der er tale om et system, hvor læreren leder arbejdet i klassen, hvorefter eleverne kan overtage – *i hvert fald en god del af* – ansvaret for egen læring. Undervisningsdifferentiering kræver, at læreren er en dygtig klasseleder, som kan sikre tydelighed og struktur, planlægge undervisningen, så der er udfordringer til alle, og opbygge gode relationer til den enkelte elev.

Undervisningsdifferentiering i praksis

I praksis kan der arbejdes med undervisningsdifferentiering på mange måder.

Cooperative Learning (CL) er en metode, som kan medvirke til en differentieret undervisning. CL er en betegnelse for undervisning, hvor eleverne samarbejder efter bestemte principper og i tydelige strukturer med henblik på læring. Læringen foregår oftest i teams, som skal frembringe en synergieffekt, hvor den enkelte elev såvel som fællesskabet bliver tilgodeset og har fælles indbyrdes ansvar. Her er det vigtigt, at der gives plads til at lave fejl, og at alle elever aktiveres. Læreren må i den forbindelse bl.a. overveje, hvordan eleverne sættes sammen, samt hvilket tidsforløb der arbejdes inden for.

Ugeskema er en anden metode, som også kan fremme differentiering i undervisningen. Metoden går kort beskrevet ud på, at alle de opgaver eleverne skal lave i løbet af ugen, er opsummeret i et afkrydsningskema. I begyndelsen er opgaverne ens for alle, men ret hurtigt kan skemaet bruges til at differentiere, så der er forskel på, hvilke opgaver eleverne skal løse. Det er her afgørende, at opgaverne har fokus på elevernes læring og ikke kun aktiviteter. Læreren må løbende i dialog med eleverne om deres læring og brug af strategier.

Individuel tid er en tredje metode, som kan anvendes på forskellig vis. Her afsættes tid til, at eleverne enten i det enkelte fag eller på tværs af fag arbejder med individuelle mål og opgaver tilpasset den enkeltes niveau. Det kan fx udmøntes i et læsebånd, hvor alle elever læser, men netop udfordres på deres niveau. Det kan være læsning som afgrænset mål, men kan også omhandle faglig læsning. Individuel tid kan også udmøntes i en form for fordybelsesstund, hvor eleven alene eller sammen fordyber sig i områder, som der er brug for at samle op på, repetere eller træne yderligere for at sikre konsolidering. Her må læreren samarbejde tæt med både den enkelte elev og sine kollegaer, for netop at kunne imødekomme den enkelte elevs behov.

Kilde: <https://www.eva.dk/grundskole/undervisningsdifferentiering-baerende-paedagogisk-princip>

Undervisningsdifferentiering i idræt

Positive idrætsoplevelser i undervisningen giver øget selvværd og nye sociale relationer. Med fokus på inkluderende læring er det muligt at understøtte elevernes sociale kompetencer, motoriske udvikling, motivation og trivsel.

Alle elever har behov for igennem leg og idræt at opnå så gode kropslige færdigheder som muligt for at kunne klare hverdagens fysiske udfordringer med eller uden brug af hjælpemidler.

Undervisningen bør tilrettelægges med idrætsaktiviteter, der er tilpasset, så alle elever kan være med og finde glæde ved at være fysisk aktive og få lyst til idrætsdeltagelse. Det er væsentligt at være en del af et ligeværdigt fællesskab, når man skal udfordre sig selv og prøve kræfter med nye idrætsaktiviteter.

Der er mange muligheder for at tilpasse, variere og differentiere undervisningen, fx ved hjælp af en specifik introduktion, regler og organisering, baner og rammer og endelig ved hjælp af rekvisitter.

Introduktion

Klar og tydelig introduktion til undervisningen og undervisningens mål har en meget stor inkluderende effekt. Det kan være en idé at forberede eleverne på indholdet af undervisningen i god tid og at starte og slutte undervisningen på samme måde hver gang. Introducer nye ting lidt ad gangen, samtidig med at noget er velkendt. Introducer rum, baner, hold og lignende. Lav tydelige markeringer med farver, numre og piktogrammer for at give struktur og organiser hold.

Nogle elever har brug for en fysisk introduktion til rammerne for aktiviteten. Andre kan have svært ved at omsætte en verbal instruktion til bevægelse. Her er der brug for, at man i praksis demonstrerer aktiviteten eller fører deltageren gennem aktiviteten. Man kan starte med ét eller få elementer og langsomt føje flere til, indtil man har opbygget den egentlige aktivitet.

Det er vigtigt, at være opmærksom på lyd- og lysforhold. For nogle elever er det vigtigt at kunne se ansigtet på den, der taler, så de kan mundaf læse. Brug kropssprog og demonstration som supplement til verbal instruktion. Vær bevidst om at slukke for musikken i salen, så du er sikker på, at alle fanger informationerne.

Regler og organisering

Elever har ofte selv ideer til, hvordan alle får udfordringer ved en given aktivitet, så involver dem i planlægningen, gennemførelsen og evalueringen af undervisningen. Lad eleverne være med til at bestemme reglerne – evt. differentiere reglerne, så der gælder forskellige regler for forskellige elever (som handicap i golf), så alle bliver udfordret på eget niveau.

Baner og rammer

Størrelse, form og underlag på banen kan have betydning for, hvorvidt alle har lige mulighed for at deltage. Justér størrelsen af og formen på banen både før og under aktiviteten. Fx jo mindre bane, jo nemmere for fangeren ved tagfatlege.

Gør baner og rammer tydelige for eleverne. Brug eventuelt farver, numre m.m. på bane, redskaber og hold for at give struktur. Marker baner og redskaber med snore tapet på gulvet og/eller kraftige farvemarkeringer til blinde/svagtseende.

Rekvisitter

Vær opmærksom på valg af størrelse, vægt, form, egenskaber og antal af rekvisitter. Ramper og nedløbsrør kan være et godt hjælpemiddel, så bolde kan trilles i stedet for at kastes. Hurtige bolde i fx badminton kan afløses af lettere bolde eller balloner, som har længere svævefase. Små bolde eller kastestokke kan erstattes med ærteposer, som er nemmere at holde og kaste. Brug bolde med lyd i til blinde og svagtseende.

Fangeleg: Eleverne kan "tage" ved at røre med en stav, tørklæde eller ærtepose i stedet for ved berøring.

Lad eleverne benytte egne hjælpemidler både inde og ude: cykler, racerunner, keywalker el.lign. Lad eleverne skifte mellem forskellige typer af hjælpemidler.

Der kan hentes megen inspiration ved Handicapidrættens Videnscenter i forhold til at tilpasse idrætsaktiviteter til elever med funktionsnedsættelse.

EVALUERING

De evalueringsværktøjer, som vil være oplagte at anvende, er direkte feedback på elevernes udførelse af bevægelser og færdigheder i fx boldspil og boldaktiviteter på baggrund af lærerens observationer, brug af spørgeskema, brug af videoklip samt via timeout-situationer i konkrete spilsituationer, hvor læreren og eventuelt andre klassekammerater coacher og stiller spørgsmål til eleverne.

Herigennem får læreren indsigt i elevernes læreprocesser og læringsudbytte, og eleverne bliver endvidere opmærksomme på egen læreproces.

Med udgangspunkt i læringsmål i et givent forløb inddrages en formativ vurdering af, hvor eleverne befinder sig lige nu i forhold til læringsmålene, hvor de skal støttes i at komme hen, og hvordan de konkret kan gøre det.

KILDER

Vejledninger til fagene fra Forenklede Fælles Mål, Undervisningsministeriet, 2014-2018:

<http://www.emu.dk/omraade/gsk-laerer>

Leitfäden zu den Fachanforderungen, Ministerium für Schule und Berufsbildung des Landes Schleswig-Holstein,

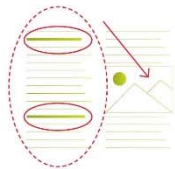
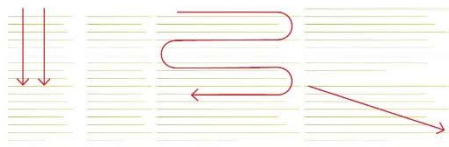

2014-2016: <http://lehrplan.lernnetz.de>

BILAG

LÆSESTRATEGIER

LÆSETEKNIKKER

LÆSETEKNIKKER LESETECHNIKEN

OVERBLIKSLÆSNING	ORIENTIERENDES LESEN
Kig på overskrifter, billeder samt for- og bagside.	Verschaufe dir einen groben Überblick – wo ist die Überschrift, gibt es Bilder, wie ist der Text eingeteilt?
	
SKIMMING	ÜBERFLIEGENDES LESEN
Skim teksten: Det vil sige, lad blikket gå ned over teksten uden at læse alle ord.	Wird auch Skimming genannt. Verschaffe dir einen groben Überblick über den Textaufbau und Inhalt (Überschriften und Bildtexte lesen, Textabschnitte und Wörter überfliegen). Wovon handelt der Text?
	
NÆRLÆSNING	INTENSIVES LESEN
Læs alle ordene langsomt og omhyggeligt.	Lies den Text ganz genau, um den Inhalt zu verstehen. Mach dir Randnotizen, benutze den Textmarker.
	
PUNKTLÆSNING	SUCHENDES LESEN
Lad dine øjne glide hen over teksten, indtil du finder den information, du leder efter.	Wird auch Scanning genannt. Du suchst nach ganz bestimmten Informationen/Wörtern/Zahlen, um Fragen oder Aufgaben zu lösen.
	

LÆSESTRATEGIER 2.-4. KLASSE

LÆSESTRATEGIER

alle fag

FØR DU LÆSER

- Skim titel, for- og bagside, overskrifter og billeder. **Hvad tror du, teksten handler om?** Skriv ord i et tankekort.
- Er teksten **fakta eller fiktion?**
- Hvad er dit **læseformål** – og hvilken **læse- og notateteknik** skal du nu bruge?

MENS DU LÆSER

- **Find** ord eller tekststeder, du skal have forklaret. Brug **ordstrategier**, læs fx tekststykket igen, tænk, brug ordbogen eller spørg.
- **Tal** med din læsemakker eller lærer om dét, du ikke forstår.
- **Markér** vigtige ord i teksten.
- **Skriv notater**, fx billednotat eller kolonnenotat.

EFTER DU HAR LÆST

- Hvad handlede teksten om? **Gengiv hovedindholdet** i teksten (fortæl, tegn eller skriv). Brug også de ord og overskrifter, du har skrevet ned.
- **Samtal om** tekstens **budskab** – hvordan påvirker teksten læseren?
- Hvad har du lært?

LÆSESTRATEGIER 5.-6. KLASSE

LÆSESTRATEGIER

alle fag

FØR DU LÆSER

- **Skim** titel, for- og bagside, illustrationer. Hvad tror du, teksten handler om? Skriv ord i et **tankekort**.
- Hvad er dit **læseformål**, og hvilken **læseteknik** skal du bruge?
- Hvilken **teksttype** og **genre** læser du?
- Hvad er tekstens **formål**?
- Udfyld fx **ordkendskabskort** til centrale ord.
- Vælg **notatteknik**.

MENS DU LÆSER

- Brug **ordstrategier** til ord eller tekststeder, du ikke forstår. Læs fx tekststykket igen, tænk, brug ordbogen eller spørg.
- **Markér** vigtige ord eller tekststeder.
- **Skriv notater** – benyt den valgte **notatteknik**, fx kolonnenotat, tidslinje.
- **Stil spørgsmål** til teksten (på, mellem og bag linjerne).

EFTER DU HAR LÆST

- Lav **grafiske modeller** til at få overblik over tekstens struktur og indhold, fx
 - **kolonneskema, procesnotat**
 - **Venn-diagram** for at se på ligheder og forskelle.
- **Opsummer** indholdet med dine egne ord, brug stikord og overskrifter til hjælp.
- Hvad er tekstens **formål** og **budskab**, og hvilket **perspektiv** har teksten på emnet?

LÆSESTRATEGIER 7.-10. KLASSE

LÆSESTRATEGIER

alle fag

FØR DU LÆSER

- **Skim** titel, for- og bagside, illustrationer. Hvad forventer du af teksten?
- **Hvad ved du allerede** om temaet eller forfatteren? Skriv stikord, eller lav **tankekort**.
- Hvilken **teksttype** og **genre** læser du?
- Hvad er tekstens **formål**?
- Hvad er dit **læseformål**? Vælg den **læseteknik** og evt. en **notatteknik**, der passer til læseformålet.

MENS DU LÆSER

- **Markér og undersøg ord**, du ikke kender. Brug **ordstrategier** til ord eller tekststeder, du ikke forstår. Brug fx ordbogen eller din viden fra andre sprog.
- Hvad handler teksten om – hvad drejer den sig om? **Markér** vigtige dele af tekstens indhold.
- **Skriv notater** – benyt den valgte **notatteknik**, fx kolonnenotat, tidslinje.
- **Stil spørgsmål** til teksten (på, mellem og bag linjerne).

EFTER DU HAR LÆST

- **Visualiser** indholdet, fx ved hjælp af illustrationer, tegninger eller **grafiske modeller** for at få overblik over tekstens struktur og indhold, fx
 - **kolonneskema**, fx problem-virkning-årsag-løsning v. fagtekster
 - **Venn-diagram** for at se på ligheder og forskelle
 - **struktureret tankekort**.
- **Opsummer** indholdet med dine egne ord.
- Hvad er tekstens **formål** og **budskab**, og hvilket **perspektiv** har teksten på emnet?
- Sæt teksten ind i **sammenhæng**, fx samfundsmæssig, gennemræssig osv., og **vurdér** tekstens udsagn kritisk.